

การพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะตามแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่: ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ในชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมสุนทรียภาพและการเห็นคุณค่าในทรัพยากรท้องถิ่น สำหรับนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนชนบทอีสานตอนกลาง: กรณีศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์

The Development of Art Activity Package Using Place-based Education Based on
Natural Resources and Local Environment to Enhance Aesthetics and Local
Resources Appreciation for Fourth Grade Students of The Elementary Schools in
Rural Area of Central Isaan: A Case Study of Kalasin Province

Received: January 7, 2021

Revised: February 1, 2021

Accepted: February 9, 2021

มัดหมี่ ศรีธรรมมา*

Mudmee Sritunma

วิสูตร โพธิ์เงิน**

Wisud Po Ngern

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะตามแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่: ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนเป็นฐาน 2) ศึกษาสุนทรียภาพของนักเรียนที่เรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมศิลปะ 3) ศึกษาการเห็นคุณค่าในทรัพยากรท้องถิ่นของนักเรียนที่เรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมศิลปะ และ 4) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนและครูที่มีต่อชุดกิจกรรมศิลปะ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเหล่าไหงามวิทยาสง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 20 คน และครูวิชาศิลปะ จำนวน 1 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) ชุดกิจกรรมศิลปะ 2) แบบประเมินสุนทรียภาพ 3) แบบประเมินการเห็นคุณค่าในทรัพยากรท้องถิ่น และ 4) แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนและครูที่มีต่อชุดกิจกรรมศิลปะ ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะ มีองค์ประกอบใหญ่ 2 ส่วน คือ คู่มือการใช้ชุดกิจกรรมศิลปะ และแผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมศิลปะ 2) ระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนอยู่ในระดับ 4 แบบอย่างและรูปแบบ ($\bar{x} = 3.75$) 3) การเห็นคุณค่าในทรัพยากรท้องถิ่นของนักเรียนอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 2.98$) และ 4) ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนและครูที่มีต่อชุดกิจกรรมศิลปะ พบว่า 4.1) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมศิลปะ ในระดับมาก ($\bar{x} = 2.96$) 4.2) ครูมีความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมศิลปะ มากที่สุด

คำสำคัญ : ชุดกิจกรรมศิลปะ/ การศึกษาอิงสถานที่/ สุนทรียภาพ

* นักศึกษาปริญญาศิลปมหาบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์ศึกษา คณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์ และคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
Master of Fine Arts Student Program in Visual Arts Education, Faculty of Painting Sculpture and Graphic Arts and Faculty of Education, Silpakorn University, Thailand

** อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Advisor, Assistant Professor Dr., Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Silpakorn University, Thailand

Corresponding Author E-mail Address: mudmee.sri@gmail.com

Abstract

This study aims at the development of art activity package using Place-Based Education based on natural resources and local environment. The art activity package was developed and implemented to cultivate students' aesthetics, explore their appreciations of the local resources, and survey their satisfaction level, including the teacher's, toward the created package. The research samples, chosen by purposive sampling method, are 20 fourth graders and one art teacher at Lao Hai Ngam Witthaya Sung School, Kuchinarai District, Kalasin. The research instruments include a) the art activity package using Place-Based Education based on natural resources and local environment, b) the aesthetic assessment, c) the local resources appreciation assessment, and d) the students' and teacher's satisfaction survey. The results show that the art activity package using place-based education based on natural resources and local environment consists of two main components: a) the art activity package manual, b) art activity learning management plans. The results regarding the aesthetic assessment reveal that the aesthetic levels of the students are higher after using the package with the maximum average of 3.75 which were found at the 4th level (Style and Form). Furthermore, the results of the local resources appreciation assessment indicate that the students have high levels of appreciation in the local resources after using the package. The satisfaction levels toward the package are significantly high among the students. Lastly, the art activity package is extremely satisfying for the teacher.

Keywords : Art Activity Package/ Place-based Education/ Aesthetics

บทนำ

ศิลป์ พีระศรี (Bhirasri, 1965: 23) อ้างถึงใน วิรุณ ตั้งเจริญ (Tungcharoen, 2003: 46-47) กล่าวว่า “การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดและศิลปะเป็นจุดศูนย์กลางแห่งการศึกษาอันสำคัญประการหนึ่งในทุกประเทศที่มีอารยธรรม ศิลปะก่อให้เกิดภาวะที่ถูกต้องทางความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์” สอดคล้องกับการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่มีวิชาศิลปะเป็นหนึ่งในวิชาหลัก (Core Subjects) เพราะการเรียนรู้ศิลปะเป็นกระบวนการที่สำคัญในการส่งเสริมจินตนาการ สุนทรียภาพ และความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเชื่อมโยงกับทักษะการเรียนรู้ (Learning Skills) โดยประยุกต์กับสาระวิชาอื่น ๆ ส่งเสริมศักยภาพให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าในตนเอง ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม รวมถึงส่งเสริมพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อคนในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายของการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชน เด็บโตและดำรงตนได้ตลอดชีวิต (Life Skill) เป็นพลเมืองโลกที่มีความรู้ ความสามารถ และมีจิตสำนึกต่อส่วนรวม ปรีชา เกาทอง (Thaonthong, 2019) วิจารณ์ พานิช (Panich, 2017) และ (Bellanca and Brandt, 2010) ซึ่งสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

.....

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ที่ส่งเสริมและพัฒนาระบบการเรียนรู้เกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ การแสดงออก และการรับรู้เกี่ยวกับความงาม โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงออกอย่างอิสระ ส่งเสริมจินตนาการ สุนทรียภาพ การเห็นคุณค่าของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงศิลปวัฒนธรรมไทยและสากล ตลอดจนชื่นชมและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน กระทรวงศึกษาธิการ (Ministry of Education, 2008) ชัยณรงค์ เจริญพานิชกุล (Charoenpanitkul, 1990) และ เลิศ อานันทนนะ (Anandana, 1992) การส่งเสริมการสร้างสรรคศิลปะของเด็กจึงควรให้ความสำคัญกับการจัดกระบวนการเรียนรู้และกิจกรรมศิลปะที่สอดคล้องและเหมาะสมกับธรรมชาติของเด็กในแต่ละช่วงวัย รวมถึงเปิดโอกาสให้เด็กได้สำรวจความถนัดและความสนใจ เพื่อช่วยเสริมสร้างศิลปะนิสัยที่ดีอันจะมีผลไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กต่อไป วิรุณ ตั้งเจริญ (Tungcharoen, 1996) และ วิสูตร โพธิ์เงิน (Po-Ngern, 2018)

สภาพการจัดการศึกษาของไทยในปัจจุบัน พบว่า มีปัญหาหลายประการที่ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถบรรลุจุดมุ่งหมายตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 กำหนดไว้ เนื่องจากความไม่เสมอภาคทางการศึกษา โดยพบว่าเด็กอายุระหว่าง 6 – 11 ปี ในชนบทพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ภาคอีสาน) มีโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาน้อยที่สุด และมีฐานะยากจนสูงสุด โรงเรียนในพื้นที่ชนบทอีสานส่วนใหญ่ได้รับงบประมาณจากรัฐไม่เพียงพอหรือมีความสามารถในการระดมทุนต่ำ ขาดแคลนบุคลากรทางการศึกษาและงบประมาณในการจัดซื้อสื่อวัสดุและอุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอนของสาระวิชาต่าง ๆ รวมถึงวิชาศิลปะ แม้ว่าโรงเรียนมีสื่อการเรียนการสอน ได้แก่ คู่มือครู หนังสือเรียน และแบบฝึกหัดสำหรับนักเรียน แต่เนื้อหาความรู้ สื่อวัสดุและอุปกรณ์ ตลอดจนแนวทางในการจัดการเรียนการสอนในสื่อการเรียนนั้นเอื้อต่อบริบทของโรงเรียนในเมืองมากกว่าโรงเรียนในพื้นที่ชนบท สื่อการเรียนการสอนที่มีในโรงเรียนจึงยังไม่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนในพื้นที่ชนบทอีสาน ส่งผลให้ทางโรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาศิลปะไม่เป็นไปตามเป้าหมาย กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (Equitable Education Fund, 2019) ดำรงค์ ตุ่มทอง, พัชรินทร์ สิริสุนทร, รัตนะ บัวสนธ์ และทวีศักดิ์ ศิริพรไพบูลย์ (Tumthong, Sirasoonthorn, Buosontе and Siripornpaiboon, 2014) และ สมชาติ ศรีรังษ์ (Srirang, 2019)

การจัดการเรียนรู้ทางศิลปะในบริบทที่มีข้อจำกัดข้างต้นนั้น สอดคล้องกับวิจารณ์ พานิช (Panich, 2012: 5) กล่าวว่า การเรียนรู้ที่แท้จริงอยู่ในโลกจริงหรือชีวิตจริง การเรียนวิชาในห้องเรียนยังเป็นการเรียนแบบสมมติ ดังนั้นครูจำเป็นต้องออกแบบการเรียนรู้ให้นักเรียนได้เรียนในสภาพที่ใกล้เคียงชีวิตจริงที่สุด กล่าวในเชิงทฤษฎีได้ว่าการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับบริบทหรือสภาพแวดล้อมในขณะที่เรียนรู้ โรงเรียนและครูจำเป็นต้องออกแบบหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ และเลือกสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนและบริบทของชุมชนท้องถิ่น เพื่อตอบสนองต่อศักยภาพและความต้องการของผู้เรียน โรงเรียน และชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ (Place-based Education) เป็นกระบวนการที่ใช้บริบทชุมชนท้องถิ่นเป็นฐานในการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการสาระวิชาต่าง ๆ เชื่อมโยงกับทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในชุมชนท้องถิ่น ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้และสื่อการเรียนการสอน ช่วยให้นักเรียนสามารถเข้าถึงการศึกษาที่มีความหมายต่อชีวิต จุดเด่นของการศึกษาอิงสถานที่ (Place-based Education) คือ การศึกษานอกห้องเรียน เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ช่วยกระตุ้นความสนใจและจินตนาการของผู้เรียนต่อสิ่งแวดล้อมรอบตัว การศึกษาอิงสถานที่เป็นสะพานที่เชื่อมระหว่างการเรียนรู้เชิง

.....
วิชาการและการปฏิบัติเข้ากับโลกภายนอกในชีวิตจริง ช่วยให้ผู้เรียนและผู้สอนได้รับประสบการณ์โดยตรงจากการเรียนรู้ในวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น โดยให้ความสำคัญต่อการนำสาระการเรียนรู้ในแต่ละวิชามาประยุกต์และเชื่อมโยงกับบริบทของโรงเรียนและชุมชน มุ่งเน้นประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง เป็นการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้และสื่อการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมายและมีส่วนร่วมในวิถีชีวิตของชุมชน ส่งผลให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าและความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในถิ่นที่อยู่ นำไปสู่ความผูกพัน ความภาคภูมิใจ และการอนุรักษ์ทรัพยากรในท้องถิ่น ออมสิน จตุพร และอมรรัตน์ วัฒนาร (Jatuporn and Wattanatorn, 2015) (Jónsdóttir, 2013) และ (Sobel, 2013)

ศิลปะกับธรรมชาติมีความเชื่อมโยงและสัมพันธ์กัน โดยธรรมชาติเป็นแรงบันดาลใจ จินตนาการ และสุนทรียะให้แก่มนุษย์ในการสร้างสรรค์งานศิลป์ การสนับสนุนให้เด็กได้มีประสบการณ์เรียนรู้ศิลปะจากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรอบตัว ตลอดจนการเรียนรู้ศิลปะจากแหล่งศิลปกรรมในท้องถิ่น ส่งเสริมให้เด็กมีสุนทรียภาพในด้านศิลปะ มองเห็นความงามในธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ ขณะเดียวกันเป็นการส่งเสริมให้เด็กเห็นประโยชน์และตระหนักในคุณค่าของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นำไปสู่การอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชนและสังคม ญาณวิทย์ กุญแจทอง (Kunchaethong, 2019) และ (Jónsdóttir, 2013)

จากความเป็นมาดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงศึกษาการพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนชนบทอีสานตอนกลาง ซึ่งบูรณาการหลักสูตรวิชาศิลปะ สาระทัศนศิลป์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 กับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ (Place-based Education) โดยใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนท้องถิ่นอีสาน ตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านทัศนศิลป์และศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาศิลปะ ส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้ศิลปะทั้ง 4 แขน ตามทฤษฎีศิลปศึกษาแบบมีหลักเกณฑ์เป็นพื้นฐานหรือศิลปศึกษาเชิงแบบแผน (Discipline-based Art Education: DBAE) ได้แก่ ศิลปะปฏิบัติ (Art Production) สุนทรียศาสตร์ (Aesthetics) ประวัติศาสตร์ศิลป์ (Art History) และ ศิลปะวิจารณ์ (Art Criticism) ช่วยให้นักเรียนได้สำรวจและสัมผัสความงามในธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีประสบการณ์ทางสุนทรียภาพ จินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ ความรู้ และทักษะการสร้างสรรค์งานศิลปะ นำไปสู่การเห็นคุณค่าและความสำคัญของทรัพยากรในท้องถิ่น ประติมา ธีรบุรณ ตรีกุล, ปุณณรัตน์ พิชญไพบุลย์ และชนบพร แสงวณิช (Tunyaboontarakun, Pichayapaiboon and Sangvanich, 2017) ผ่านงานทัศนศิลป์ (Visual Art) ได้แก่ จิตรกรรม (Painting) ประติมากรรม (Sculpture) ภาพพิมพ์ (Graphic Arts) และ สื่อผสม (Mixed Media) การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกพื้นที่ในการวิจัย คือ ชนบทอีสานตอนกลาง พื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งเป็นหนึ่งในกลุ่มจังหวัดอีสานตอนกลาง มีระเบียบสังคมที่สอดคล้องกับลักษณะชุมชนท้องถิ่นแบบสังคมชนบทอีสานที่มีทรัพยากรธรรมชาติ พื้นที่ทางการเกษตร ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะพื้นบ้าน และวัฒนธรรมที่เป็นอัตลักษณ์ โดยจัดทำในรูปแบบชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อเป็นประโยชน์ต่อครูในการจัดการเรียนรู้ ส่งเสริมและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ศิลปะได้อย่างมีประสิทธิภาพ

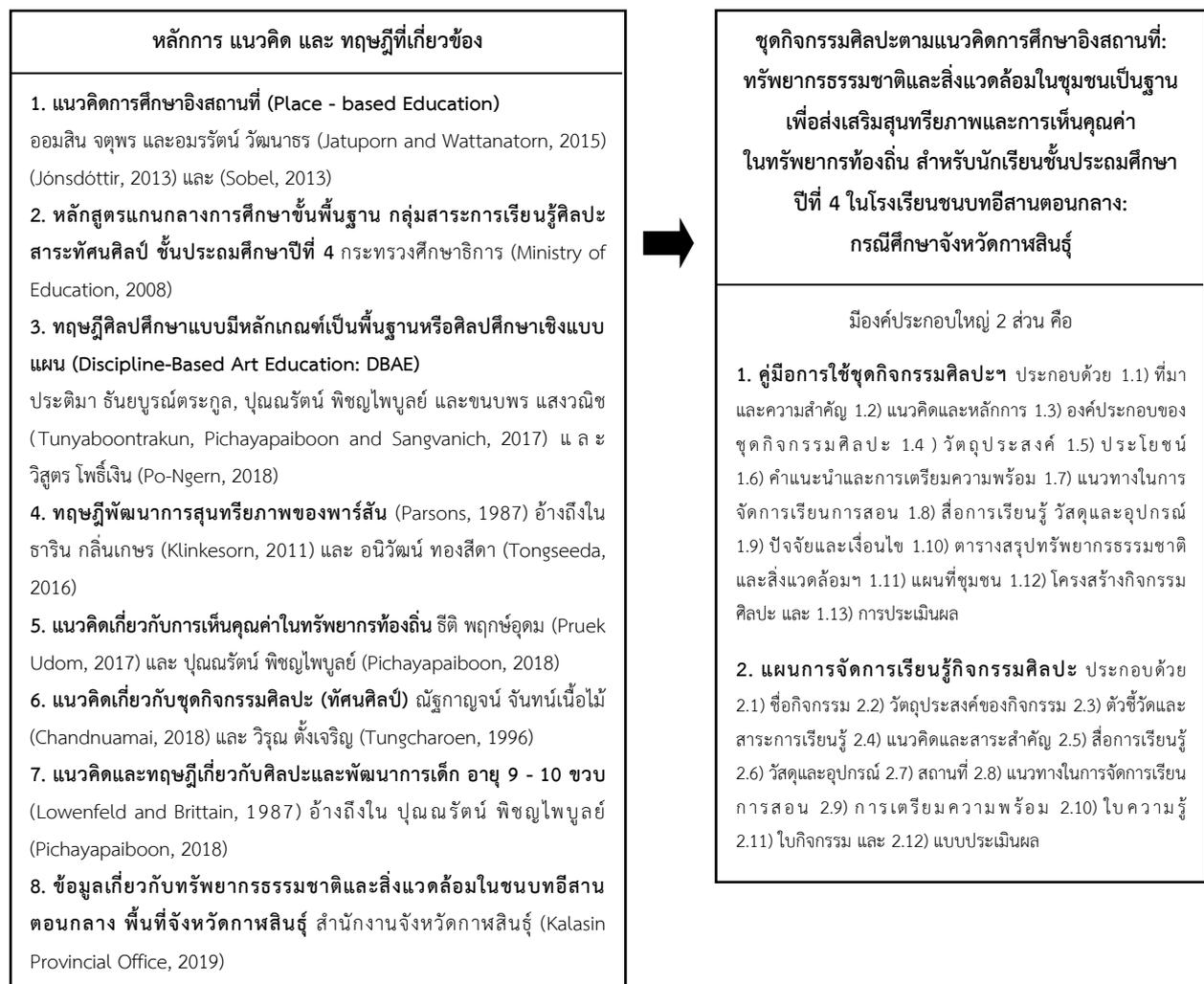
เพื่อให้สอดคล้องและเหมาะสมต่อพัฒนาการของนักเรียน บริบทของโรงเรียน และสภาพแวดล้อมของชุมชน
ท้องถิ่นได้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะตามแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่: ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ในชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมสุนทรียภาพและการเห็นคุณค่าในทรัพยากรท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 4 ในโรงเรียนชนบทอีสานตอนกลาง: กรณีศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์
2. เพื่อศึกษาสุนทรียภาพของนักเรียนที่เรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมศิลปะฯ
3. เพื่อศึกษาการเห็นคุณค่าในทรัพยากรท้องถิ่นของนักเรียนที่เรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมศิลปะฯ
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนและครูที่มีต่อชุดกิจกรรมศิลปะฯ

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยของการพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะตามแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่:
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมสุนทรียภาพและการเห็นคุณค่าในทรัพยากร
ท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนชนบทอีสานตอนกลาง: กรณีศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนวิธีดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน เก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ผล มีรายละเอียด ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรของการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และครูวิชาศิลปะ (ทัศนศิลป์) ในโรงเรียนชนบทอีสานตอนกลาง พื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย (Sample Group) คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเหล่าไธงาม วิทยาลัย บำเหน็จไธงาม ตำบลเหล่าไธงาม อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 20 คน และครูวิชาศิลปะ (ทัศนศิลป์) จำนวน 1 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้ 1) โรงเรียนตั้งอยู่ในพื้นที่ชนบทอีสานตอนกลาง ซึ่งห่างไกลจากตัวเมืองจังหวัดกาฬสินธุ์ 2) โรงเรียนขาดแคลนงบประมาณในการจัดซื้อสื่อวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนวิชาศิลปะ และขาดแคลนครูวิชาศิลปะ (ทัศนศิลป์) 3) โรงเรียนอยู่ในชุมชนซึ่งมีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่หลากหลายในท้องถิ่นตลอดปี ชาวบ้านส่วนใหญ่ทำอาชีพการเกษตรและศิลปหัตถกรรมท้องถิ่น โดยชาวบ้านในหมู่บ้านยังคงสืบสานการดำเนินวิถีชีวิต วัฒนธรรม ศิลปกรรม หัตถกรรม และภูมิปัญญาของชาวอีสาน รวมถึงการดูแลและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนท้องถิ่น และ 4) ผู้บริหารโรงเรียนและครูให้ความร่วมมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามนักเรียน แบบสัมภาษณ์ครูวิชาศิลปะ ผู้อำนวยการโรงเรียน และประชาชนชาวบ้านในชนบทอีสานตอนกลาง พื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์
2. ชุดกิจกรรมศิลปะตามแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่: ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนเป็นฐานฯ
3. แบบประเมินสุนทรียภาพของนักเรียน ได้แก่ 3.1) ชุดคำถามจำนวน 7 ข้อ ตามทฤษฎีพัฒนาการสุนทรียภาพของพาร์สัน (Parsons, 1987) อ้างถึงใน ธาริน กลิ่นเกษร (Klinkesorn, 2011) และ อนิวัฒน์ ทองสีดา (Tongseeda, 2016) พิจารณาร่วมกับภาพผลงานศิลปะ (จิตรกรรม) ของศิลปิน จำนวน 4 ภาพ 3.2) แบบสังเกตพฤติกรรมประสบการณ์ทางสุนทรียภาพ
4. แบบประเมินการเห็นคุณค่าในทรัพยากรท้องถิ่นของนักเรียน ได้แก่ ข้อคำถามเกี่ยวกับการแสดงออกถึงการเห็นคุณค่าในทรัพยากรท้องถิ่น จำนวน 7 คำถาม
5. แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนและครูที่มีต่อชุดกิจกรรมศิลปะฯ

ขั้นตอนที่ 1 วิจัย (Research) (R1)

1. ศึกษาหลักสูตรศิลปะ ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระทัศนศิลป์ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และแนวคิดการศึกษา

.....
 อิงสถานที่ ตลอดจนการสร้างชุดกิจกรรมศิลปะ โดยใช้ข้อมูลจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์จากเอกสาร หนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปะ (ทัศนศิลป์) และสื่อการเรียนรู้วิชาศิลปะในโรงเรียน ตลอดจนความต้องการในการใช้ชุดกิจกรรมศิลปะฯ โดยใช้ข้อมูลจาก 2.1) แบบสอบถามนักเรียนซึ่งเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ (Rating Scale) 2.2) แบบสัมภาษณ์ครูวิชา ศิลปะ ผู้อำนวยการโรงเรียน ราษฎ์ชาวบ้านด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และด้านศิลปะพื้นบ้าน ในชนบทอีสานตอนกลาง พื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) นำเสนอในรูปแบบ ความเรียง

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนา (Development) (D1)

1. สร้างชุดกิจกรรมศิลปะฯ โดยมีองค์ประกอบใหญ่ 2 ส่วน คือ คู่มือการใช้ชุดกิจกรรมศิลปะฯ และ แผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมศิลปะ จำนวน 10 กิจกรรม ตลอดจนแบบประเมินผล ดังภาพประกอบที่ 1

องค์ประกอบของชุดกิจกรรมศิลปะตามแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่: ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมสุนทรียภาพและการเห็นคุณค่าในทรัพยากรท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนชนบทอีสานตอนกลาง: กรณีศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์	
1. คู่มือการใช้ชุดกิจกรรมศิลปะฯ	2. แผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมศิลปะ
1.1 ที่มาและความสำคัญ 1.2 แนวคิดและหลักการ 1.3 องค์ประกอบของชุดกิจกรรมศิลปะ 1.4 วัตถุประสงค์ของชุดกิจกรรมศิลปะ 1.5 ประโยชน์ของชุดกิจกรรมศิลปะ 1.6 คำแนะนำและการเตรียมความพร้อม 1.7 แนวทางในการจัดการเรียนการสอน 1.8 สื่อการเรียนรู้ วัสดุและอุปกรณ์ 1.9 ปัจจัยและเงื่อนไขของชุดกิจกรรมศิลปะ 1.10 ตารางสรุปฤดูกาลของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 1.11 แผนที่ชุมชน 1.12 โครงสร้างกิจกรรมศิลปะ 1.13 การประเมินผล →แบบประเมินสุนทรียภาพ และแบบวิเคราะห์ผล →แบบประเมินการเห็นคุณค่า และแบบวิเคราะห์ผล →แบบประเมินความพึงพอใจ และแบบวิเคราะห์ผล →แบบประเมินผลงานศิลปะ และแบบวิเคราะห์ผล	มีจำนวน 10 กิจกรรม ดังนี้ กิจกรรมที่ 1 ทัศนธาตุในทุ่งกว้าง กิจกรรมที่ 2 สีเส้นจากท้องทุ่ง กิจกรรมที่ 3 ไปไม้กลายร่าง รูปร่างรูปทรง กิจกรรมที่ 4 วาดฝัน แต้มสี กิจกรรมที่ 5 ภาพพิมพ์ธรรมชาติ กิจกรรมที่ 6 ปั้นดินถิ่นบ้านเฮา กิจกรรมที่ 7 ศิลปะบ้านเฮา กิจกรรมที่ 8 ธรรมชาติบ้านเฮา กิจกรรมที่ 9 ศิลปะบนผืนนา กิจกรรมที่ 10 ออนซอนศิลป์ ถิ่นบ้านเฮา ซึ่งใน 1 กิจกรรม ประกอบด้วย 1) ชื่อกิจกรรม 2) วัตถุประสงค์ 3) ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ 4) แนวคิดและสาระสำคัญ 5) สื่อการเรียนรู้ 6) วัสดุและอุปกรณ์ 7) สถานที่ 8) แนวทางการจัดการเรียนการสอน 9) การเตรียมความพร้อม 10) ใ้ความรู้ 11) ใ้กิจกรรม และ 12) แบบประเมินผล

ภาพที่ 1 องค์ประกอบของชุดกิจกรรมศิลปะตามแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ : ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนเป็นฐานฯ

2. นำเครื่องมือวิจัยที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญไปหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม กับเนื้อหา (IOC) ซึ่งอยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00 มีคุณภาพเหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ชุดกิจกรรม ศิลปะฯ จากนั้นปรับปรุงเครื่องมือวิจัย ก่อนนำไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลองขนาดเล็ก (Small Group Try Out)

3. ทดลองใช้เครื่องมือวิจัยกับกลุ่มทดลองขนาดเล็ก (Small Group Try Out) คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนกลางหมื่นสงเคราะห์ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 14 คน และครูวิชาศิลปะ จำนวน 1 คน

4. ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง (Sample Group)

ขั้นตอนที่ 3 วิจัย (Research) (R2)

นำชุดกิจกรรมศิลปะฯ และเครื่องมือวิจัยทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง (Sample Group) คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเหล่าไธงามวิทยาสง อำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 20 คน และครูวิชาศิลปะ จำนวน 1 คน โดยจัดกิจกรรมศิลปะตามแผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมศิลปะจำนวน 10 กิจกรรม ทดลองกับนักเรียน จำนวน 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง

ขั้นตอนที่ 4 พัฒนา (Development) (D2)

1. วิเคราะห์และประเมินชุดกิจกรรมศิลปะฯ โดยสรุปเป็นประเด็นสำคัญ คือ จุดเด่นและจุดที่ต้องพัฒนาของชุดกิจกรรมศิลปะฯ

2. วิเคราะห์ผลการประเมินสุนทรียภาพ

2.1) ระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียน โดยหาคำสำคัญ ที่ระบุถึงพัฒนาการสุนทรียภาพในแบบวิเคราะห์ระดับพัฒนาการสุนทรียภาพตามทฤษฎีพัฒนาการสุนทรียภาพของพาร์สัน ซึ่งมีระดับขั้นพัฒนาสุนทรียภาพ 5 ระดับ จากนั้นแจกแจงความถี่ของคำตอบ หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แปลความหมายของข้อมูล โดยเทียบกับเกณฑ์ (Rating Scale) 5 ระดับ นำเสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบความเรียง

ตารางที่ 1 เกณฑ์คะแนนระดับขั้นพัฒนาสุนทรียภาพ เทียบกับมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ระดับขั้นพัฒนาสุนทรียภาพ 5 ระดับ	เทียบกับคะแนน
ระดับที่ 1 ความชื่นชอบ (Favoritism)	1
ระดับที่ 2 ความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism)	2
ระดับที่ 3 การแสดงออก (Expressiveness)	3
ระดับที่ 4 แบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form)	4
ระดับที่ 5 ความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)	5

ตารางที่ 2 เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย 5 ระดับ ของระดับขั้นพัฒนาสุนทรียภาพ โดยปรับจากเกณฑ์ (Rating Scale) 5 ระดับ ของมาเรียม นิลพันธุ์ (Nillapun, 2008) อ้างถึงใน อนิวัฒน์ ทองสีดา (Tongseeda, 2016: 106)

ค่าเฉลี่ย	ระดับขั้นพัฒนาสุนทรียภาพ
1.00 - 1.49	ระดับที่ 1 ความชื่นชอบ (Favoritism)
1.50 - 2.49	ระดับที่ 2 ความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism)
2.50 - 3.49	ระดับที่ 3 การแสดงออก (Expressiveness)
3.50 - 4.49	ระดับที่ 4 แบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form)
4.50 - 5.00	ระดับที่ 5 ความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)

2.2) วิเคราะห์ผลพฤติกรรมประสพการณ์ทางสุนทรียภาพของนักเรียน จากเกณฑ์ในแบบวิเคราะห์พฤติกรรมประสพการณ์ทางสุนทรียภาพ แจกแจงความถี่แต่ละข้อแล้วนำมาหาค่าร้อยละ (Percentage) นำเสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบความเรียง

3. การเห็นคุณค่าในทรัพยากรท้องถิ่นของนักเรียน วิเคราะห์และประเมินผลจากเกณฑ์ในแบบวิเคราะห์การแสดงออกด้านการเห็นคุณค่าในทรัพยากรท้องถิ่น แจกแจงความถี่ของคำตอบ จากนั้นหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยกำหนดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 3 ระดับ แปลความหมายของข้อมูลโดยเทียบกับเกณฑ์ นำเสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบความเรียง

4. ความพึงพอใจของนักเรียนและครูที่มีต่อชุดกิจกรรมศิลปะฯ 4.1) วิเคราะห์และประเมินผลความชื่นชอบของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมศิลปะ โดยแจกแจงความถี่ของคำตอบ และหาค่าร้อยละ จากนั้นนำผลที่ได้นำเสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบความเรียง 4.2) วิเคราะห์และประเมินผลความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมศิลปะฯ แปลความหมายของข้อมูล โดยเทียบกับเกณฑ์ (Rating Scale) 3 ระดับ จากนั้นนำเสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบความเรียง 4.3) ความพึงพอใจของครูที่มีต่อชุดกิจกรรมศิลปะฯ วิเคราะห์และประเมินผลการสัมภาษณ์และสนทนา โดยสรุปประเด็นสำคัญและรายงานผลเป็นความเรียง

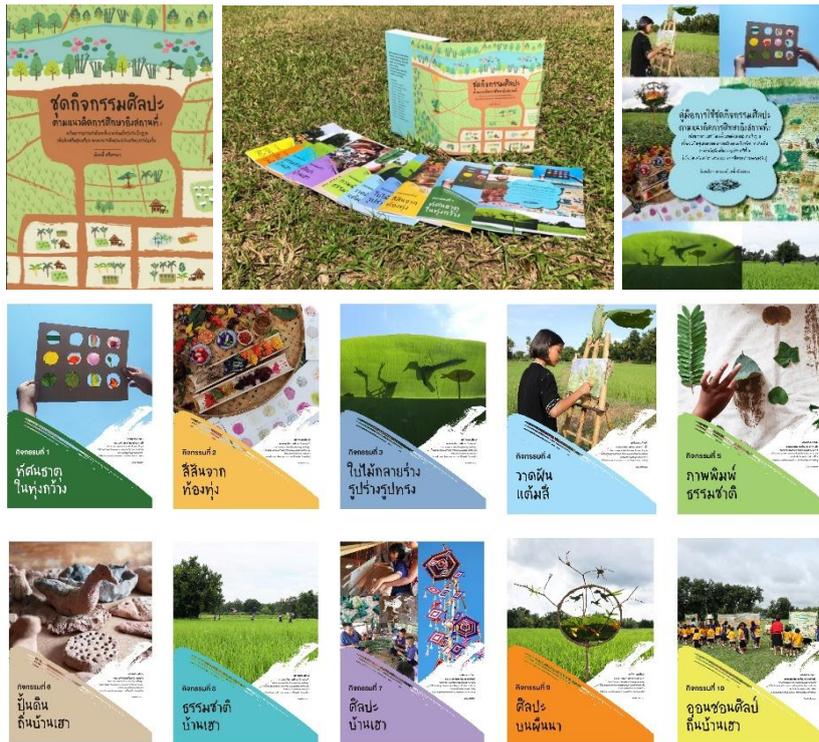
5. นำผลที่ได้จากการวิเคราะห์และประเมินผล มาปรับปรุงชุดกิจกรรมศิลปะฯ ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะตามแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่: ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมสุนทรียภาพและการเห็นคุณค่าในทรัพยากรท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนชนบทอีสานตอนกลาง: กรณีศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ สามารถสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะตามแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่: ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนเป็นฐานฯ มีจุดเด่นของรูปแบบและองค์ประกอบ คือ มีลักษณะเป็นรูปเล่มรวบรวมใส่กล่องเป็นชุดกิจกรรมศิลปะ (Art Activity Package) โดยบูรณาการหลักสูตรวิชาศิลปะ สารสนเทศศิลป์ กับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ โดยใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งมีองค์ประกอบใหญ่ 2 ส่วน ดังนี้

- 1) คู่มือการใช้ชุดกิจกรรมศิลปะฯ ประกอบด้วย 1.1) ที่มาและความสำคัญ 1.2) แนวคิดและหลักการ 1.3) องค์ประกอบของชุดกิจกรรมศิลปะ 1.4) วัตถุประสงค์ 1.5) ประโยชน์ 1.6) คำแนะนำและการเตรียมความพร้อม 1.7) แนวทางในการจัดการเรียนการสอน 1.8) สื่อการเรียนรู้ วัสดุและอุปกรณ์ 1.9) ปัจจัยและเงื่อนไข 1.10) ตารางสรุปทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมฯ 1.11) แผนที่ชุมชน 1.12) โครงสร้างกิจกรรมศิลปะ และ 1.13) การประเมินผล ตลอดจนภาพประกอบเนื้อหาในชุดกิจกรรมศิลปะฯ
- 2) แผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมศิลปะ มีจำนวน 10 กิจกรรม ซึ่งใน 1 กิจกรรม ประกอบด้วย 2.1) ชื่อกิจกรรม 2.2) วัตถุประสงค์ของกิจกรรม 2.3) ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ 2.4) แนวคิดและสาระสำคัญ 2.5) สื่อการเรียนรู้ 2.6) วัสดุและอุปกรณ์ 2.7) สถานที่ 2.8) แนวทางในการจัดการเรียนการสอน 2.9) การเตรียมความพร้อม 2.10) ใบความรู้ 2.11) ใบกิจกรรม และ 2.12) แบบประเมินผล ตลอดจนภาพประกอบเนื้อหาและขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรมศิลปะ

ภาพที่ 2 ชุดกิจกรรมศิลปะตามแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่: ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมสุนทรียภาพและการเห็นคุณค่าในทรัพยากรท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนชนบทอีสานตอนกลาง: กรณีศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบด้วยคู่มือการใช้ชุดกิจกรรมศิลปะฯ และ แผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมศิลปะ จำนวน 10 กิจกรรม

2. สุนทรียภาพของนักเรียนที่เรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมศิลปะตามแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ : ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนเป็นฐานฯ

2.1 ผลการประเมินระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง (Sample Group) ที่มีต่อภาพผลงานศิลปะ พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุดของระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนอยู่ที่ระดับ 4 แบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) ($\bar{x} = 3.75$) ซึ่งค่าเฉลี่ยระดับพัฒนาการสุนทรียภาพหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียน (Sample Group) จากการประเมินสุนทรียภาพจำนวน 4 ครั้ง

การประเมิน	\bar{x}	S.D.	แปลความหมาย
ครั้งที่ 1 ก่อนทดลองใช้ชุดกิจกรรมศิลปะฯ	1.80	0.41	ระดับ 2 ความงามและความจริง (Beauty and Realism)
ครั้งที่ 2 ก่อนเรียนกิจกรรมที่ 4 วาดฝันแต่มีสี (ครั้งที่ 2)	2.90	0.31	ระดับ 3 การแสดงออก (Expressiveness)
ครั้งที่ 3 ก่อนเรียนกิจกรรมที่ 7 ศิลปะบ้านเฮา (ครั้งที่ 2)	3.10	0.31	ระดับ 3 การแสดงออก (Expressiveness)
ครั้งที่ 4 หลังทดลองใช้ชุดกิจกรรมศิลปะฯ	3.75	0.44	ระดับ 4 แบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form)

จำนวนนักเรียน 20 คน ระดับพัฒนาการสุนทรียภาพมี 5 ระดับ

2.2 ผลการสังเกตพฤติกรรมประสพการณ์ทางสุนทรียภาพของนักเรียน พบว่า ค่าความถี่สูงสุดของพฤติกรรมประสพการณ์ทางสุนทรียภาพ คือ เชื่อมโยงความคิดส่วนตัว (ความถี่รวม 78 ครั้ง) คิดเป็นร้อยละ 11.94 ส่วนพฤติกรรมที่มีความถี่น้อยสุด คือ ไม่นั่นใจต่อการวิพากษ์วิจารณ์ (ความถี่รวม 19 ครั้ง) คิดเป็นร้อยละ 2.91

3. การเห็นคุณค่าในทรัพยากรท้องถิ่นของนักเรียนที่เรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมศิลปะตามแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่: ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนเป็นฐานฯ พบว่า นักเรียนกลุ่มตัวอย่าง (Sample Group) มีการเห็นคุณค่าในทรัพยากรท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 2.98$) หลังทดลองใช้ชุดกิจกรรมศิลปะฯ

4. ความพึงพอใจของนักเรียนและครูที่มีต่อชุดกิจกรรมศิลปะตามแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่: ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนเป็นฐานฯ

ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง (Sample Group) ที่มีต่อชุดกิจกรรมศิลปะฯ พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจระดับมาก ($\bar{x} = 2.96$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า (1) ชุดกิจกรรมศิลปะฯ ทำให้นักเรียนรู้สึกสนุกกับการเรียนศิลปะ (2) นักเรียนได้เรียนรู้การสร้างสรรคงานศิลปะจากวัสดุธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน (3) ชุดกิจกรรมศิลปะมีเนื้อหาและกิจกรรมที่สัมพันธ์และเชื่อมโยงกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน (4) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนเป็นสื่อการเรียนรู้ที่สำคัญและเป็นประโยชน์สำหรับการเรียนวิชาศิลปะ (5) นักเรียนเห็นคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน (6) นักเรียนต้องการให้มีชุดกิจกรรมศิลปะในโรงเรียน มีระดับความพึงพอใจมากที่สุดเท่ากัน ($\bar{x} = 3.00$) รองลงมาคือ นักเรียนรู้สึกว่าการสร้างสรรคงานศิลปะจากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน มีความงามและมีคุณค่า ($\bar{x} = 2.95$) นักเรียนมีโอกาสได้แสดงออกทางความคิดและความรู้สึก ($\bar{x} = 2.90$) นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ ($\bar{x} = 2.90$) และนักเรียนเข้าใจเนื้อหาและขั้นตอนการเรียนศิลปะในชุดกิจกรรมศิลปะฯ ($\bar{x} = 2.85$) ตามลำดับ

ผลการประเมินความพึงพอใจของครูที่มีต่อชุดกิจกรรมศิลปะฯ พบว่า ครูมีความพึงพอใจต่อ 2.1) รูปแบบชุดกิจกรรมศิลปะ (ทัศนศิลป์) ที่อธิบายเนื้อหาชัดเจน เข้าใจง่าย มีความน่าสนใจ และสะดวกในการใช้งาน 2.2) สื่อการเรียนรู้ วัสดุและอุปกรณ์ มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น 2.3) ภาพประกอบในชุดกิจกรรมศิลปะฯ อธิบายการสอนและการปฏิบัติกิจกรรมมีความชัดเจน เข้าใจง่าย และน่าสนใจ มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น 2.4) ครูมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมศิลปะ 3 อันดับแรก คือ อันดับที่ 1 กิจกรรมที่ 10 ออนซอนศิลป์ ถิ่นบ้านเฮา อันดับที่ 2 กิจกรรมที่ 2 สีสันจากท้องทุ่ง และอันดับที่ 3 กิจกรรมที่ 5 ภาพพิมพ์ธรรมชาติ

5. หลังจากได้ทดลองใช้ชุดกิจกรรมศิลปะฯและเครื่องมือวิจัย ซึ่งได้ผลการวิจัยตามการรายงานผลในข้อที่ 2 ข้อที่ 3 และ ข้อที่ 4 นั้น ทางผู้วิจัยได้นำผลดังกล่าวมาสรุปเป็นประเด็นสำคัญเพื่อปรับปรุงชุดกิจกรรมศิลปะตามแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ : ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนเป็นฐานฯ ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะตามแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ : ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมสุนทรียภาพและการเห็นคุณค่าในทรัพยากรท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนชนบทอีสานตอนกลาง : กรณีศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ มีประเด็นการอภิปราย 5 ประเด็น ดังนี้

1. ชุดกิจกรรมศิลปะตามแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่: ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมสุนทรียภาพและการเห็นคุณค่าในทรัพยากรท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนชนบทอีสานตอนกลาง : กรณีศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์

ชุดกิจกรรมศิลปะตามแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่: ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนเป็นฐานฯ มีเนื้อหาสาระ กิจกรรม และสื่อการเรียนรู้วิชาศิลปะ สาระทัศนศิลป์ ที่สอดคล้องและเชื่อมโยงกับ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชนบทอีสานตอนกลาง พื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ ส่งเสริมให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปะให้กับนักเรียนอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนและชุมชน ซึ่งเน้นการจัดการจัดการเรียนรู้นอกห้องเรียน ได้แก่ สวนธรรมชาติในบริเวณโรงเรียน พุงนา ป่าธรรมชาติ ป่าชุมชน สวนผักผลไม้พื้นบ้านในครัวเรือน และกลุ่มงานศิลปะพื้นบ้านในท้องถิ่น จากการทดลองใช้ชุดกิจกรรมศิลปะฯ กับนักเรียนและครูกลุ่มทดลองขนาดเล็กและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย พบว่า นักเรียนมีความสนใจสนุกในการเรียนรู้ มีจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ มีความรู้และประสบการณ์ด้านศิลปะ จากการสำรวจ สังเกต และสัมผัส ความงามของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน ตลอดจนการสร้างสรรคงานศิลปะในรูปแบบ และเทคนิคที่หลากหลายผ่านการปฏิบัติจริงที่เชื่อมโยงกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมใกล้ตัว ส่งผลให้นักเรียนมีสุนทรียภาพและเห็นคุณค่าของทรัพยากรในท้องถิ่น สอดคล้องกับออมสิน จตุพร และอมรรัตน์ วัฒนธรร (Jatuporn and Wattanatorn, 2015) (Jónsdóttir, 2013) และ (Sobel, 2013) ระบุว่า จุดเด่นของการศึกษาอิงสถานที่ (Place-based Education) คือ การศึกษานอกห้องเรียน เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ช่วยกระตุ้นความสนใจและจินตนาการของผู้เรียนต่อสิ่งแวดล้อมรอบตัว การศึกษาอิงสถานที่เป็นสะพานที่เชื่อมระหว่างการเรียนรู้เชิงวิชาการและการปฏิบัติเข้ากับโลกภายนอกในชีวิตจริง ซึ่งเป็นการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนท้องถิ่น และสอดคล้องกับวิรัตน์ ปิ่นแก้ว (Pinkaew, 2011) ที่กล่าวว่า ศิลปศึกษาหลังสมัยใหม่จัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลาย ทั้งเนื้อหา รูปแบบ วิธีการ และสื่อวัสดุ ซึ่งเชื่อมโยงสู่มิติของภูมิปัญญา ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน และชุมชนท้องถิ่น โดยกิจกรรมการเรียนรู้ควรมีความยืดหยุ่นและเปลี่ยนแปลงตามบริบทของพื้นที่ ซึ่งบูรณาการความรู้ทางศิลปะทั้งท้องถิ่นและสากล โดยไม่ได้จำกัดการเรียนรู้อยู่ในห้องเรียน แหล่งเรียนรู้ทางศิลปะสามารถใช้พื้นที่ในชุมชน ธรรมชาติ แม่น้ำ ป่า ภูเขา พิพิธภัณฑสถานชุมชน วัด และบริบทแวดล้อม ตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งมีปราชญ์ท้องถิ่นที่ร่วมให้ความรู้ในการจัดการเรียนรู้

ชุดกิจกรรมศิลปะฯ สนับสนุนและส่งเสริมให้ครู นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน ประชาชนชาวบ้าน และชาวบ้านในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ เช่น ช่วยจัดเตรียมสื่อวัสดุและอุปกรณ์ เป็นวิทยากรด้านศิลปะ พื้นบ้าน และให้คำแนะนำในการใช้สถานที่ในชุมชนสำหรับการเรียนศิลปะ เป็นต้น ซึ่งทำให้เกิดพื้นที่การเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมในวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น สอดคล้องกับนโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ตามเป้าหมายของนโยบายที่ 4 สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (Office of Natural Resources and Environmental Policy and Planning, 2018) ระบุว่า การพัฒนาองค์ความรู้และกิจกรรมเพื่อสร้างสังคมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็ก เยาวชน สถานศึกษา และชุมชน มีบทบาทในการร่วมดูแลรักษาและใช้ประโยชน์สิ่งแวดล้อม ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมร่วมกัน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์และคำนึงถึงการรักษาคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น

จุดเด่นของรูปแบบและองค์ประกอบชุดกิจกรรมศิลปะฯ คือ มีลักษณะเป็นรูปเล่มรวบรวมใส่กล่อง เป็นชุดกิจกรรม (Art Activity Package) ซึ่งมีองค์ประกอบใหญ่ 2 ส่วน คือ 1) คู่มือการใช้ชุดกิจกรรมศิลปะฯ และ 2) แผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมศิลปะ จำนวน 10 กิจกรรม ซึ่งมีเนื้อหากระชับ ชัดเจน และเข้าใจง่าย ตลอดจนภาพประกอบในชุดกิจกรรมศิลปะฯ ช่วยให้ครูที่ไม่ได้มีวุฒิการศึกษาด้านการสอนศิลปะแต่ต้องดูแลรับผิดชอบการเรียนการสอนวิชาศิลปะในโรงเรียนสามารถเข้าใจและสะดวกในการนำชุดกิจกรรมศิลปะฯ ไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนศิลปะในโรงเรียนได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม วิถีชีวิต ศิลปะพื้นบ้าน และวัฒนธรรมในชุมชนท้องถิ่น ในด้านสาระการเรียนรู้และกิจกรรมศิลปะของชุดกิจกรรมศิลปะตามแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่: ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนเป็นฐานฯ ส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้ศิลปะ สาระทัศนศิลป์ (Visual Arts) ที่หลากหลาย ได้แก่ วาดภาพระบายสี (จิตรกรรม) การปั้น (ประติมากรรม) ภาพพิมพ์ สื่อผสม และงานประดิษฐ์ ตลอดจนการจัดนิทรรศการศิลปะ สอดคล้องกับตัวชี้วัดสาระทัศนศิลป์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่ระบุว่า สาระทัศนศิลป์ส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบศิลป์และทัศนธาตุ การสร้างและนำเสนอผลงานทางทัศนศิลป์จากจินตนาการ ผ่านการเรียนรู้ศิลปะเทคนิคทางทัศนศิลป์ ได้แก่ จิตรกรรม ประติมากรรม ภาพพิมพ์ และสื่อผสม โดยสามารถใช้อุปกรณ์ที่เหมาะสม รวมทั้งสามารถใช้เทคนิคและวิธีการของศิลปิน ในการสร้างงานศิลปะได้อย่างมีประสิทธิภาพ วิเคราะห์และวิพากษ์วิจารณ์คุณค่างานทัศนศิลป์ เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของงานศิลปะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล ตลอดจนชื่นชมและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันกระทรวงศึกษาธิการ (Ministry of Education, 2008)

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศิลปะของชุดกิจกรรมศิลปะตามแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ให้ความสำคัญกับทุกกระบวนการในการจัดการเรียนรู้และสร้างสรรค์งานศิลปะโดยใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับญาณวิทย์ กุญแจทอง (Kunchaethong, 2019) และ (Jónsdóttir, 2013) กล่าวว่า กระบวนการเรียนรู้และการสร้างสรรค์งานศิลปะโดยใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นให้ความสำคัญตั้งแต่แนวคิด เรื่องราว การเลือกใช้สื่อวัสดุและอุปกรณ์ ขั้นตอนการสร้างงาน การติดตั้งผลงาน

.....
และการใช้บริบทของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นให้เป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการสร้างสรรค์งานศิลปะ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการสร้างสรรค์งานศิลปะที่สัมพันธ์และเป็นมิตรกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ทางศิลปะ โดยบูรณาการศิลปศึกษา (Arts Education) กับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ (Place-based Education) สามารถเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการเพิ่มความรู้อ ความเข้าใจให้แก่ผู้เรียนในกระบวนการเรียนรู้และสร้างสรรค์งานศิลปะ และมีส่วนช่วยในการสนับสนุนการศึกษา เพื่อความยั่งยืน (Education for Sustainability: ES)

2. สนุทธิภาพของนักเรียนที่เรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมศิลปะตามแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ :
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนเป็นฐานฯ

หลังจากทดลองใช้ชุดกิจกรรมศิลปะฯ นักเรียนกลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยระดับพัฒนาการสนุทธิภาพ อยู่ในระดับ 4 แบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) สอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการสนุทธิภาพของพาร์สัน (Parsons, 1987) อ้างถึงใน ธาริน กลิ่นเกษร (Klinkesorn, 2011) และ อนิวัฒน์ ทองสีดา (Tongseeda, 2016) ที่ระบุว่า นักเรียนสามารถแสดงความคิดในการรับรู้ ที่เชื่อมโยงกับรูปแบบ เทคนิค และวิธีการสร้างงานศิลปะ ให้มีความสำคัญต่อเนื้อหา เรื่องราว และแนวคิดของศิลปิน ตลอดจนสนใจและชื่นชมในการให้ความหมาย และตีความเพื่อประเมินคุณค่างานศิลปะด้วยตนเองบนพื้นฐานความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้ เกี่ยวกับศิลปะที่เชื่อมโยงกับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วิถีชีวิต ศิลปะพื้นบ้าน ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมในท้องถิ่น ซึ่งนักเรียนมีพัฒนาการสนุทธิภาพสูงขึ้นหลังจากเรียนผ่านกิจกรรมศิลปะ เนื่องจาก 1) ภาพผลงานศิลปะ (จิตรกรรม) ที่ใช้พิจารณาพร้อมกับแบบประเมินสนุทธิภาพ มีเนื้อหาและเรื่องราวเกี่ยวกับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และวิถีชีวิตในชนบทท้องถิ่นอีสาน ช่วยให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงกับประสบการณ์ส่วนตัว 2) ภาพผลงาน จิตรกรรมของศิลปินมีการนำเสนอเทคนิคการใช้วัสดุธรรมชาติสร้างสรรค์ผลงาน ทำให้นักเรียนเกิดความสนใจ รูปแบบและเทคนิคการสร้างสรรค์งานศิลปะ และ 3) การนำเสนอหน้าต่างตอบมาใช้ร่วมกับการประเมินสนุทธิภาพ ส่งเสริมและพัฒนาสนุทธิภาพของนักเรียนตามขั้นพัฒนาการสนุทธิภาพจากขั้นแรกสู่ขั้นสูงสุด

3. การเห็นคุณค่าในทรัพยากรท้องถิ่นของนักเรียนที่เรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมศิลปะตามแนวคิดการศึกษา อิงสถานที่ : ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนเป็นฐานฯ

นักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมกิจกรรมศิลปะมีระดับการเห็นคุณค่าในทรัพยากรท้องถิ่นสูงขึ้น โดยแสดง พฤติกรรมการเห็นคุณค่าในทรัพยากรท้องถิ่น คือ 1) สนใจ 2) ชื่นชม 3) ภูมิใจ 4) เสียหายและหวงแหน 5) ดูแลรักษา 6) ทะนุถนอม และ 7) อนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ซึ่งในกิจกรรมที่ 8 ธรรมชาติบ้านเฮา ส่งเสริมให้นักเรียนได้สำรวจสิ่งแวดล้อมในชุมชนและสร้างสรรค์ภาพแผนที่ชุมชน ช่วยให้นักเรียนเข้าใจความสัมพันธ์และคุณค่าของธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วิถีชีวิต ศิลปะพื้นบ้าน และวัฒนธรรมของชุมชน ที่เชื่อมโยงกับนักเรียนและกิจกรรมศิลปะ ตลอดจนนักเรียนช่วยกันออกแบบและวางแผนการดูแลและอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนท้องถิ่น โดยคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในท้องถิ่นอย่างเหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุด สอดคล้องกับชิตี พฤกษ์อุดม (Pruek Udom, 2017) และ ปุณณรัตน์ พิชญูปัญญ (Pichayapaiboon, 2018: 206-209) กล่าวว่า การเห็นคุณค่าเป็นการให้ความสำคัญต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยเกิดความเข้าใจ และเชื่อมโยงกับประสบการณ์ปัญญา อารมณ์ และความรู้สึก

ทำให้เกิดความตระหนักในคุณค่าของสิ่งที่ผู้เรียนกำลังได้รับอยู่ ซึ่งเป็นภาวะร่วมกันของพุทธานุภาพและจิตพิสัย เช่น รู้สึกชื่นชม ห่วงแทน เสียหาย และภาคภูมิใจ เป็นต้น ส่วนผลที่เกิดจากการเห็นคุณค่าที่แสดงออกมาเป็นพฤติกรรม หรือทักษะพิสัย ได้แก่ สนใจ เข้าใกล้ ทะนุถนอม สัมผัสเบา ดูแลรักษา และอนุรักษ์ เป็นต้น

4. ความพึงพอใจของนักเรียนและครูที่มีต่อชุดกิจกรรมศิลปะตามแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ : ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนเป็นฐานฯ

ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมศิลปะฯ พบว่า นักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ร่วมกิจกรรมศิลปะ มีความพึงพอใจในระดับมาก เมื่อจำแนกกิจกรรมศิลปะที่นักเรียนชื่นชอบมากที่สุด โดยเลือกเป็นอันดับที่ 1 คือ กิจกรรมที่ 2 สีสันจากท้องทุ่ง เนื่องจาก 1) นักเรียนสนุกในการเรียนรู้และทดลองปฏิบัติผ่านการเล่น โดยนำส่วนต่าง ๆ ของพืชในท้องถิ่น เช่น ใบ ดอก ผล และเมล็ด เป็นต้น มาตำ บด และคั้น เพื่อให้ได้สีนำมา ระบายสร้างสรรค์ผลงาน นักเรียนสนใจและตื่นตัวกับสีสันต่าง ๆ ที่ค้นพบจากพืชหลากหลายชนิดในท้องถิ่น ส่งเสริมให้นักเรียนมีสุนทรียภาพ จินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ สอดคล้องกับมุลเลอร์ (Müller, 2014: 62-64) กล่าวว่า การระบายด้วยสีจากพืชเป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้เด็กเชื่อมโยงกับสีในโลก ขณะกำลังเตรียม และระบายสี เด็ก ๆ จะเฝ้าดูด้วยความประหลาดใจเมื่อสังเกตเห็นการเปลี่ยนแปลงของสี วิธีนี้ทำให้เด็ก ๆ รู้สึกว่า สีจากพืชมีสิ่งพิเศษ และเป็นเหตุให้เด็ก ๆ รักการระบายสีจากพืช การเตรียมเพื่อระบายสีจากพืชไม่เหมือนกับการเตรียมสีน้ำทั่วไป เพราะมีกระบวนการและขั้นตอนการผสมส่วนผสมต่าง ๆ เพื่อให้ได้สีจากพืชสำหรับระบาย การเตรียมสี จึงเป็นประสบการณ์ที่สำคัญสำหรับเด็ก และ 2) การเรียนรู้ในห้องในบริบทธรรมชาติ ช่วยให้นักเรียนได้สัมผัสและมีประสบการณ์กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น

ครูมีความพึงพอใจต่อรูปแบบชุดกิจกรรมศิลปะฯ มากที่สุด เนื่องจากชุดกิจกรรมศิลปะฯ มีเนื้อหา และภาพประกอบที่อธิบายการเรียนการสอนและการปฏิบัติกิจกรรมศิลปะชัดเจน เข้าใจง่าย และน่าสนใจ ช่วยเหลือครูที่ไม่ได้มีวุฒิการศึกษาด้านศิลปะสามารถเข้าใจแนวทางในการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปะ โดยสามารถเลือกใช้สีวัสดุและอุปกรณ์ ตลอดจนสถานที่ เหมาะสมและสอดคล้องกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน ส่งเสริมให้นักเรียนมีสุนทรียภาพ ประสบการณ์ทางศิลปะ และเห็นคุณค่าในทรัพยากร ท้องถิ่น

5. การปรับปรุงชุดกิจกรรมศิลปะตามแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ : ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในชุมชนเป็นฐานฯ ผู้วิจัยสรุปประเด็นสำคัญจากผลการวิจัยเพื่อปรับปรุงชุดกิจกรรมศิลปะฯ ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น คือ ปรับปรุงคู่มือการใช้ชุดกิจกรรมศิลปะฯ และแผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมศิลปะ โดยปรับปรุงข้อมูล และภาพประกอบในชุดกิจกรรมศิลปะฯ ให้มีความเหมาะสม ชัดเจน และน่าสนใจ เพื่อให้ได้ชุดกิจกรรมศิลปะ ที่สามารถนำไปใช้ได้จริง สอดคล้องกับบริบทการจัดการศึกษาของโรงเรียนที่อยู่ในชนบทอีสานตอนกลาง พื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ ตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม วิถีชีวิต และศิลปวัฒนธรรมในชุมชนท้องถิ่น สอดคล้องกับบริตนะ บัวสนธ์ (Buosonte, 2017: 10-12) ที่ระบุว่า การพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาที่ใช้แก้ไข ปัญหาหรือพัฒนางานทางการศึกษาของโรงเรียนหรือสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในชุมชนหนึ่ง ๆ ได้ตระหนัก ในความสำคัญของบริบทของชุมชนนั้น ๆ เพื่อให้ได้นวัตกรรมทางการศึกษาที่สามารถนำไปใช้ได้จริง สอดคล้องกับ บริบทการจัดการศึกษาของสถานศึกษาหรือโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในชุมชนนั้น ๆ และเกิดความยั่งยืนในการนำไปใช้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การนำชุดกิจกรรมศิลปะฯ ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปะได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครูควรศึกษารายละเอียดในเล่มคู่มือการใช้ชุดกิจกรรมศิลปะฯ เพื่อเข้าใจแนวคิดและแนวทางในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนและชุมชน นอกจากนี้ครูในพื้นที่ต่าง ๆ ในภาคอีสานสามารถนำชุดกิจกรรมศิลปะฯ ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปะ โดยปรับประยุกต์ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนและชุมชนท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่

1.2 การเลือกสื่อการเรียนรู้และวัสดุอุปกรณ์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ควรเลือกให้เหมาะสมกับบริบทของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนท้องถิ่น ตลอดจนความเหมาะสมและความปลอดภัยกับวัยของผู้เรียน

1.3 การจัดกิจกรรมศิลปะนอกห้องเรียนควรคำนึงถึงสภาพอากาศและเวลาในการจัดกิจกรรม บางกิจกรรมสามารถจัดในห้องเรียน ครูควรพิจารณาเลือกสถานที่ในการจัดการเรียนการสอนตามความเหมาะสมและปลอดภัยต่อผู้เรียน ให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่และฤดูกาล ตลอดจนสถานการณ์ในชุมชนและสังคม

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาการใช้กิจกรรมศิลปะตามแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ : ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมสุนทรียภาพและการเห็นคุณค่าในทรัพยากรท้องถิ่น ในบริบทพื้นที่ที่แตกต่างกันของภาคอีสานตอนกลาง อีสานตอนบน และอีสานตอนล่าง

2.2 ควรมีการพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะตามแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ : ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมสุนทรียภาพและการเห็นคุณค่าในทรัพยากรท้องถิ่น นำไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาศิลปะ (ทัศนศิลป์) กับนักเรียนในระดับชั้นต่าง ๆ เช่น ปฐมวัย ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา เป็นต้น

References

- Anandana, L. (1992). **Teaching Art to Children**. Bangkok: Chulalongkorn University. (in Thai)
- Bellanca, J. and Brandt, R. (2010). **21st Century Skills: Rethinking How Students Learn**. Bloomington, IN: Solution Tree Press.
- Buosonte, R. (2017). **Educational Research and Development by Area and Stakeholders Collaboration Base**. [Online]. Retrieved November 15, 2020, from <http://www.rattanabb.com/html/Re271260.pdf>. (in Thai)
- Chandnuamai, N. (2018). **Development of Learning Activity Package to Promote Value Perception of Lanna Art**. Master of Education Thesis Program in Art Education Graduate School Chulalongkorn University. (in Thai)
- Charoenpanitkul, C. (1990). **Art for Child Development**. Bangkok: Plan Publishing. (in Thai)

- Equitable Education Fund. (2019). **Annual Report 2019**. [Online]. Retrieved October 5, 2020, from https://www.eef.or.th/wp-content/uploads/2020/04/2004021-EEF-Annual-Report2019_revised-09_1_view_single-page.pdf. (in Thai)
- Jatuporn, O. and Wattanatorn, A. (2015). “Place-based Education: The Development of Good Citizenship in Youth Based on Community Contexts”. **Songklanakarinn: Journal of Social Sciences and Humanities** 21(1): 81-112. (in Thai)
- Jónsdóttir, A. (2013). “Art and Place-based Education for The Understanding of Sustainability”. **Education in the North** 20(Special Issue): 90-105.
- Kalasin Provincial Office. (2019). **The Provincial Development Plan in Kalasin Province 2018-2022 (Review in 2020)**. [Online]. Retrieved August 5, 2019, from <http://www.kalasin.go.th/t/index.php/th/2017-10-10-11-21-00/2017-10-16-03-48-08/867-2561-2565-2563.html>. (in Thai)
- Klinkesorn, T. (2011). **Effects of Aesthetic Experience Enhancement through Activities in Art Museum on Aesthetic of Elementary School Students**. Master of Education Thesis Program in Art Education Graduate School Chulalongkorn University. (in Thai)
- Kunchaethong, Y. (2019). **Art for Children by Using Place-based Education Based on Natural Resources and Local Environment**. Interview by M. Sritunma [Tape Recording]. Dean of Faculty of Painting Sculpture and Graphic Arts, Silpakorn University. (in Thai)
- Ministry of Education. (2008). **The Basic Education Core Curriculum 2008**. Bangkok: Printing Press of The Agricultural Co-operative Federation of Thailand. (in Thai)
- Müller, B. (2014). **Painting with Children**. Bangkok: Suan Nguen Mee Ma. (in Thai)
- Office of Natural Resources and Environmental Policy and Planning. (2018). **Policy and Plan for Enhancement and Conservation of National Environmental Quality 2017-2036**. [Online]. Retrieved February 7, 2019, from <http://www.onep.go.th/wp-content/uploads/env-policy-60-79new.pdf>. (in Thai)
- Panich, V. (2012). **Ways to Create Learning for Students in The 21st Century**. Bangkok: Sodsri-Saritwong Foundation. (in Thai)
- _____. (2017). **Creation Learning into The 21st Century**. 4th ed. Bangkok: The Siam Commercial Foundation. (in Thai)
- Pichayapaiboon, P. (2018). **Psychology of Art : The Empirical Aesthetics**. 2nd ed. Bangkok: Chulalongkorn University Printing House. (in Thai)
- Pinkaew, W. (2011). **Postmodern Art Education Paradigm in Thailand**. Doctor of Arts Dissertation Program in Art and Culture Research Graduate School Srinakharinwirot University. (in Thai)

-
- Po-Ngern, W. (2018). “Creative Children’s Arts Activities : Citizenship” . **Journal of Education, Silpakorn University** 16(1): 39-51. (in Thai)
- Pruek Udom, T. (2017). **Development of Art Activities to Promote The Appreciation Values of Southern Handicraft Identity for Youth**. Master of Education Thesis Program in Art Education Graduate School Chulalongkorn University. (in Thai)
- Sobel, D. (2013). **Place-based Education**. 2nd ed. Great Barrington, MA: Orion.
- Srirang, S. (2019). **Art Instruction in The Elementary Schools in Rural Area of Central Isaan: Kalasin province**. Interview by M. Sritunma [Tape Recording]. School Director of Lao Hai Ngam Witthaya Sung School, Kuchinarai District, Kalasin. (in Thai)
- Thaothong, P. (2019). **The Importance of Art for 21st Century Education**. Interview by M. Sritunma [Tape Recording]. National Artist 2009, Visual Arts (Painting). (in Thai)
- Tongseeda, A. (2016). **Guideline of Art Activities in Art Museum to Promote Aesthetics Experience for Student in Elementary School**. Master of Fine Arts Thesis Program in Visual Arts Education Graduate School Silpakorn University. (in Thai)
- Tumthong, D., Sirasoonthorn, P., Buosonte, R. and Siripornpaiboon, T. (2014). “Problem of Underprivileged Children in Education: Situation of Inequality in Thailand”. **Journal of Humanities and Social Sciences, Prince of Songkla University, Pattani Campus** 10(1): 123-141. (in Thai)
- Tungcharoen, W. (1996). **Art Education**. 2nd ed. Bangkok: Odeon Store. (in Thai)
- _____. (2003). **Aesthetics for Life**. 2nd ed. Bangkok: E&IQ Press. (in Thai)
- Tunyaboontarakun, P., Pichayapaiboon, P. and Sangvanich, K. (2017). “Enhance Art and Culture Awareness by Place-Based Art Education”. **Veridian E-Journal, Silpakorn University: Humanities, Social Sciences, and Arts** 10(3): 2732-2749. (in Thai)